

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет цивільного захисту

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»
циклу професійної обов'язкової підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2024-2025 навчальний рік.
Протокол від 27.08.2024 № 2

Силабус розроблено відповідно до Робочої програми
навчальної дисципліни «Експериментальна психологія»

2024 рік

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1. Анотація

Поняттєві засоби отримані у процесі вивчення «Експериментальної психології» відкривають доступ до використання контрольованого впливу у проведенні експертизи чи дослідженні явищ психіки за стандартами наукового методу. Така спроможність експериментувати є універсальним знаряддям у професійній компетентності та діяльності психолога. Вона дає можливість бути дієвим: отримувати, виходячи із концептуальних знань, надійні емпіричні дані, робити обґрунтовані висновки та передбачати перспективи розвитку.

2. Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Грибенюк Геннадій Сергійович, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету цивільного захисту, доктор психологічних наук, професор
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 107. Номер телефону: 096 2266263
E-mail	hrybeniuk_hennadii@chipb.org.in
Наукові інтереси*	Сфера наукових інтересів пов'язана з розробкою проблем психології прийняття рішень в екстремальних умовах, зокрема, активізацією внутрішніх резервів людини. Життєздійснення ставить вимоги до людини як суб'єкта «самоперетворень» і самоефективності. У зв'язку з цим цікавими є особистісні, соціально-психологічні та організаційно-психологічні умови становлення і розвитку здатності до саморегуляції як детермінанти ефективної діяльності в різних умовах та готовності мотиваційної сфери фахівців.
Професійні здібності	<p>Досвід:</p> <ul style="list-style-type: none"> - практичного управління різномісцевими соціотехнічними та соціономічними системами на робочих місцях сектору безпеки та оборони; - ведення наукового пошуку самостійно та у складі проектних груп; - викладацької та керівної роботи у закладі вищої

	освіти; - експертної роботи у складі спеціалізованих вчених рад.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Доктор психологічних наук, зокрема: спрямування наукової спеціалізації кандидатського рівня — військова психологія та педагогіка, з розкриттям мотиваційної готовності фахівця; докторського рівня — педагогічна та вікова психологія, де розкрито проблеми здатності до саморегуляції та її становлення у курсантів. Автор значної кількості монографій, наукових фахових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться відповідно до затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується за адресою: <http://rozklad.nuczu.edu.ua>.

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру у другий та четвертий вівторок кожного місяця з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 234. У разі необхідності додаткової консультації, її час, здобувач погоджує з викладачем.

4. Мета вивчення дисципліни

Інтегрувати інформацію щодо стандартів наукового пізнання та контрольованого впливу, зробити її придатною до використання у пошуку та поясненні відповідей на запити різного рівня щодо ефективного управління явищами психіки на основі знання їх закономірностей. Розуміти схему проведення експерименту, управляти її побудовою та контролювати змінні. Розвивати у здобувачів здатність аналізувати життєві події, ситуації, обставини на підставі наукових поняттєвих засобів, розпізнавати психологічні факти, виокремлювати концептуальні та операціональні змінні, необхідні та достатні у експериментуванні. За допомогою концептуальних знань і критичного осмислення отриманих даних робити висновки та приймати рішення щодо необхідних дій та заходів управління.

5. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	Професійна обов'язкова	
Рік підготовки	3-й	3-й
Семестр	5, 6-й	5, 6-й
Обсяг дисципліни:		
в кредитах ЄКТС	6	6
кількість модулів	1	1
загальна кількість годин	180 год.	180 год.
Розподіл часу за навчальним планом:		
лекції (годин)	36 год.	16
семінарські, практичні (годин)	52 год.	4
самостійна робота (годин)	92 год.	160 год.
підсумковий контроль	екзамен	екзамен,

6. Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: філософія і засади логіки, загальна психологія, психодіагностика, математичні методи в психології, психологія здоров'я та психосоматика

Постреквізити: основи соціально-психологічної реабілітації, навчальна практика, виконання та захист кваліфікаційної роботи.

7. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ПР4

Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	ПР 5
Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.	ПР 6
Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.	ПР 7
Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефаківців.	ПР 8
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПР 9

– формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність бути критичним і самокритичним	ЗК5
Здатність приймати обґрунтовані рішення.	ЗК6
Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	ЗК7
Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.	СК5
Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.	СК6
Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.	СК7
Здатність дотримуватися норм професійної етики.	СК10

8. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1 «ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

Змістовий модуль 1. Експериментування як контрольований вплив: теорія, практика, досвід

Тема 1. Експеримент: від практик контрольованого впливу до наукового дискурсу та кваліфікаційної роботи студента

Типи експериментального психологічного дискурсу. Психологічні обстеження, експертиза, дослідження. Правила наукового висновку. Експериментальна психологія в системі наукового знання: предмет, завдання. Наука, її структура, науковий метод. Експериментатор та його компетентність. Суб'єкти експерименту: замовник, організатор, виконавець, їх функції. Замовлення на компетентність здобувача в експериментуванні. Вимоги до рівня підготовленості: Національна рамка кваліфікації, стандарт вищої освіти, освітньо-професійна програма.

Роботи фізіолога Вебера В.Г. щодо експериментального вивчення чутливості шкіри та м'язів. Розробка одиниці виміру чутливості Г.Фехнером. Вирізнення часу реагування у простій психічній реакції. Д.С.Миль щодо реалізації логічного у суб'єктивному. Організація Вундтом В. першої лабораторії експериментальної психології.

Література: [Баз.: 1-9, 10, 16-18, 20,29. Доп.: 2, 3, 8-11, 13, 14, 17, 18]

Тема 2. Світ експериментування з явищами психіки, його особливості в умовах війни

Зміст проблеми в межах певної освітньої компоненти. Зв'язок проблеми з теорією. Теоретична ідея, яка пояснює певну частину, фрагмент дійсності. Факти. Формулювання проблеми. Проблематизація. Теорія може бути спростована новими фактами. Тема, дослідницьке питання експериментатора. Наукова тема. «Етнологічне» походження тематизації. Дослідницькі питання. Етапи вибору проблеми, методів, проведення дослідження та впровадження отриманих результатів. Наявність у дослідженні на кожному етапі моделей: концептуальної, процедурної та емпіричної.

Література: [Баз.: 1-21, 28. Доп.: 2-11, 13, 14, 17-19]

Тема 3. Розподіл ролей, функцій, відповідальності у технології проведення експерименту

Методологія у звичайних практиках і діях. Методологія науки, наукового методу у прикладному дослідженні Методологія науки. Методологічні принципи експериментальної психології. Структура методологічних знань. Філософська, системна, конкретно-наукова методологія у дослідженні. Методологія і методи психологічного

дослідження. Принципи відображення, діяльнісного підходу у дослідженні.

Системний підхід у дослідженні. Структура, елементи системи. Підсистеми: цільова, управління, функціонування, забезпечення. Загальна характеристика системи. Ознаки систем. Види зв'язку у системі. Класифікація систем.

Література: [Баз.: 1-15, 18-21, 28. Доп.: 2-11, 13, 14, 17-19]

Тема 4. Проблема, тема, дослідницькі питання та поняттєві засоби в експериментальному дослідженні

Зміст проблеми в межах певної освітньої компоненти. Зв'язок проблеми з теорією. Теоретична ідея, яка пояснює певну частину, фрагмент дійсності. Факти. Формулювання проблеми. Проблематизація. Теорія може бути спростована новими фактами. Тема, дослідницьке питання експериментатора. Наукова тема. «Етнологічне» походження тематизації. Дослідницькі питання. Етапи вибору проблеми, методів, проведення дослідження та впровадження отриманих результатів. Наявність у дослідженні на кожному етапі моделей: концептуальної, процедурної та емпіричної.

Література: [Баз.: 1-3, 5-9, 18-20, 28. Доп.: 2, 6-14, 18]

Змістовий модуль 2. Конструювання експерименту за стандартами наукового методу

Тема 5. Цільова перспектива у конструюванні ознак явища психіки в експерименті

Цільова перспектива пізнання у завданнях дослідження. Явище психіки. Рух пізнання від форма до змісту та сутності 1-го, 2-го та 3-го порядку. Опис, узагальнення, пояснення, прогнозування, управління. Їх математико-логічне розуміння в експерименті. Психологічний механізм. Управління індивідуальною діяльністю, технічним засобом, системою, складною системою. Рольова структура управління.

Процес пізнання та його діалектичний характер. Логічне пізнання: поняття, судження, умовивід. Чуттєве пізнання: відчуття, сприйняття, уявлення. Практика – критерій істини, основа пізнання. Види пізнання. Рівні наукового пізнання. Форми теоретичного пізнання: факт, гіпотеза, модель, закон, теорія, наукове передбачення. Методи теоретичного пізнання: пояснення, узагальнення, аналіз та синтез, індукція та дедукція, порівняння, аналогія – метод моделювання, історичне та логічне, гіпотеза як метод, сходження від абстрактного до конкретного, системний метод.

Література: [Баз.: 1-14, 18-21, 28. Доп.: 2-11, 13, 14, 17-19]

Тема 6. Методологічне забезпечення експерименту
Неекспериментальні методи дослідницької роботи. Збір, накопичення та опис фактів. Опис, фіксація, реєстрація даних, фактів. Вимірювання. Методи.

Спостереження. Опитування: процес комунікативно-пізнавального переходу в опитуванні та необхідність його обґрунтування. Тріада Стефана Новака: Вербальна ідентифікація змінних. Семантичні зміщення в процесі вербальної комунікації. Дескриптивна, експресивна і комунікативна функції діагностичного процесу. Біографічний метод. Метод аналізу продуктів діяльності. Архівний метод. Бесіда, інтерв'ю та анкетування. Стандартизовані опитувальники та тести. Експеримент.

Коваріація. Кореляція і причинність. Кореляція і лінійність. «Третій» фактор і приклади подвійного впливу. Контрольна змінна. Помилкові залежності. Бінарне і екстенсивне у просторі ознак. Дихотомія - стандартна форма представлення даних. Кореляційне дослідження.

Література: [Баз.: 1-9, 16-20, 22, 23, 27-31. Доп.: 1-6, 8-19]

Тема 7. Поняттєві засоби конкретно-наукової методології в експерименті

Змінні як засіб упорядкування та класифікації. Бінарна форма змінних. Переведення понять у систему змінних для упорядкування та класифікації ознак. Концептуалізація, генералізація. «Світовий простір» соціально-психологічного дослідження. Система концептуальних змінних. Операціональні визначення. Діапазон значень для класифікації одиниць дослідження. Входи до простору змінних. Роль стандартних змінних у відтворенні наукового знання. «Нечіткий образ» та інновація.

Дослідницький проект. Встановлення ковариаций. «Здвоєні» залежності. Встановлення тимчасового порядку. Порівняння. Маніпуляція змінними. Контроль.

Роль наукового консенсусу у прийнятті концептуальних визначень. Структура операціональних визначень: а) інструмент виміру; б) зовнішні експериментальні обставини; в) особистість інтерв'юера. Поняття емерджентних ознак і артефакти. Проблема відповідності концептуальних і операціональних визначень. Методичний комплекс. Роль гіпотетичних конструкторів, які не можна операціоналізувати, проте вони є у складі психологічного знання. Приклади операціональних визначень.

Література: [Баз.: 1-9, 11, 12 14-20, 22, 23, 28. Доп.: 1-6, 8-19]

Тема 8. Емпіричне пізнання в умовах експерименту

Діагностична процедура як реконструкція концепту до операцій. Операціональна інтерпретація латентних змінних у наявні. Поняття латентної та явної змінних. Приховані ознаки та значення змінної. Латентна змінна як опозиція явній змінній. Вибір серед явних змінних релевантної. Визначення латентної змінної та її значення. Аналіз підстав діагностичної процедури. Реконструкція типу як завдання діагностики. Операціональна інтерпретація. Типи діагностичної процедури: а) редукція конструкту до операційного визначення; б) встановлення симптомів латентної ознаки; в) концептуалізація синдромів.

Література: [Баз.: 1-9, 18-20. Доп.: 2, 6-11, 13, 14, 17, 18]

Тема 9. Теоретичне пізнання в умовах експерименту

Психологія та мова повсякденності. Найменування у повсякденній мові. Світ сенсу, смислів. Розпізнавання сенсу. Розуміння подій та самосуб'єктних дій. Раціональне утворення сенсу. Теорія. Дистанціювання від «живої фактичності». Значимість змінної. Значимість і корисність. Розуміння та «каузальна» інформація. Поняття «об'єктивної можливості». Співвідношення теорії та емпіричного дослідження. Структура теорії. Співвідношення теорії і фактів. Множинність теоретичних інтерпретацій. Можливість виводити гіпотези з теорії. Способи представлення залежностей між змінними. Способи доказування у соціально-психологічному дослідженні. Контингенція як можливість з'ясувати об'єктивний зв'язок. Генералізація наукового висновку. Переваги та обмеження наративу як форми представлення знань щодо подій, фактів, вражень. Ступінь узагальнення. Сильні та слабкі теорії. Аксиоматично побудовані теорії. Можливості формалізації теорій. Пропозиції у теорії. Поняття контексту. Виведення пропозицій у теорії. Гіпотези. Структура умовно-категоричного умовиводу. Перенесення предиката. Підтвердження чи спростування наслідку. Гіпотези ідентифікації. Ідентифікації ознак. Умовивід щодо зв'язку предикатів. Пояснювальна гіпотетична теорія. Розробка гіпотези. Перевірка гіпотези. Якісні параметри гіпотез.

Література: [Баз.: 1-20, 22, 27-31. Доп.: 1-19]

Тема 10 Модель як метод описування систем в експерименті

Генеральна і вибіркова сукупності. Поняття репрезентативності. Концептуальний об'єкт і генеральна сукупність. Спроектований об'єкт. Проектована і реальна генеральна сукупності.

Обчислення помилки вибірки: замкнуте коло. Поняття помилки вибірки. Неможливість порівняти вибірку сукупність з генеральною. Контроль помилка вибірки у опитуванні.

Випадкові і систематичні помилки. Зменшення випадкових помилок під час зростання обсягу вибірки. Незалежність систематичних помилок від розміру масиву. Кількість людей в опитуванні для отримання репрезентативних даних.

Типові систематичні помилки вибірки та способи відбору одиниць. Аномальні та важкодоступні одиниці дослідження. Відмови у відповіді. Способи відбору одиниць дослідження. Імовірнісний відбір; районування; гніздовий відбір; систематичний відбір; квотний відбір; стихійний відбір.

Теоретичні засади випадкового відбору. Варіація вибіркової середньої. Центральна гранична теорема. Правило «трьох сигм».

Література: [Баз.: 1-9, 16-20, 22, 23, 27-31. Доп.: 1, 2, 6, 8, 9-16, 18]

Тема 11. Системний підхід в експерименті

Необхідність контрольної групи. Три способи вирівнювання контрольної та експериментальної груп. Завдання, які вирішують в експерименті: порівняння, маніпуляції, контролю, генералізації. Три умови отримання висновку в експерименті: послідовність у часі, коваріація, контроль «третього» чинника. Визначення внутрішньої і зовнішньої валідності. Типові порушення зовнішньої валідності: відсутність репрезентативності і штучно створена експериментальна ситуація.

Література: [Баз.: 1-9 12, 17-20, 28. Доп.: 2, 6, 8, 9-12, 13, 14, 18]

Змістовий модуль 3. Конкретно-наукові поняттєві засоби технології експериментування

Тема 12. Змінні в експерименті та способи їх контролю

Способи представлення залежностей між змінними. Якісні параметри вимірювання. Шкали. Одиниці дослідження. Системні описи. Рівні системних описів: індивідуальний, реляційний, інтегративний. Типологія змінних: абсолютні, відносні, порівняльні, контекстуальні; аналітичні, структурні, глобальні. Взаємозв'язок системних описів.

Частотні розподіли. Ефект епістеміческой інверсії. Число вимірювань та одиниць у просторі ознак. Тип 1 «Багато одиниць - мало змінних». Тип 2 «Мало одиниць - багато змінних». Монографічні описи. Тип 3 «Достатня кількість одиниць - достатня кількість змінних».

Релевантність змінних і поняття квазіпомилковості узгодження. Надійність як ймовірність відхилення емпіричного значення від істинного. Три техніки непрямого оцінювання надійності: тест-ретест, паралельні вимірювання, розподіл шкали. Поняття правильності вимірювання як ймовірності систематичної інструментальної похибки. Точність вимірювання і градування змінних. Стійкість - відтворення результату в неодноразових вимірах. Валідність. Предикативна валідність. «Метод відомої групи» і контроль валідності. Конструктивна валідність - співвіднесення вимірювань із структурою теорії.

Література: [Баз.: 1-9, 18-20, 28. Доп.: 2, 6, 8-11, 13, 14, 17, 18]

Тема 13. Діагностична процедура як реконструкція концепту до операцій

Загальна характеристика психологічного тестування. Характеристика суб'єктивних психодіагностичних методик. Характеристика об'єктивних психодіагностичних методик. Характеристика проєктивних психодіагностичних методик. Характеристика психометричної парадигми конструювання тестів і шкал. Поняття та аналіз процедури стандартизації тесту згідно психометричної парадигми. Характеристика психометричних властивостей тесту. Характеристика підходів до конструювання тестів згідно

психометричної парадигми. Характеристика етапів конструювання тестів.

Література: [Баз.: 1-9, 14, 18-20, 28, 31. Доп.: 2, 6, 8-11, 13, 14, 17, 18]

Тема 14. Концепти та вимірювання

«Виміри людини» у психології та вимірювання спільнот. Ідентифікація групи. Надіндивідуальна реальність. Інституції як стандартні зразки соціальної взаємодії. Відмінність спільнот від інституцій. Особливості інституційних одиниць. Текст як одиниця дослідження. Ідентифікація текстових одиниць в контент-аналізі. Предметно-речове середовище. Ідентифікація подій.

Характеристика суб'єктивного шкалювання, ранжування, сортування, асоціативного експерименту, семантичного диференціалу, репертуарних решіток як методів формування експериментально-психологічних даних згідно психосемантичної парадигми конструювання тестів.

Література: [Баз.: 1-9, 17-20, 31. Доп.: 2, 6-11, 13, 14, 16, 18]

Тема 15. Проектування вибірки

Особливості комп'ютерного тестування. Характеристика дистанційного тестування. Характеристика адаптивного тестування. Характеристика ігрового тестування. Характеристика мультимедійного тестування.

Література: [Баз.: 1, 3, 6, 17, 22, 23, 31. Доп.: 2, 6, 8-11, 13, 14, 17, 18]

Тема 16. Схема експерименту

Аналіз понять «модель» і «моделювання» в експериментальній психології. Характеристика функцій моделей в експериментальній психології. Класифікація моделей в експериментальній психології. Специфіка моделювання в психології. Моделювання психіки як напрямок моделювання в психології. Технологія Statistical Package for the Social Science (SPSS)

Література: [Баз.: 1-9, 13-23, 28-31. Доп.: 1-15]

Тема 17. Типи квазіекспериментальних та експериментальних планів

Характеристика первинної описової статистики. Характеристика вторинної описової статистики. Характеристика методу кореляційного аналізу. Порівняльний аналіз коефіцієнтів кореляції Пірсона, Спірмена, Кендалла. Проблема вибору коефіцієнта кореляції в психологічному дослідженні. Характеристика Порівняльна характеристика параметричних і непараметричних методів аналізу даних. Особливості застосування критерію ф-Фішера при порівнянні з критерієм t-Ст'юдента.

План з еквівалентними вибірками. Експериментування на одному об'єкті з претесту і пост тестом. Порівняння нерандомізованих контрольної і експериментальної груп. Експериментальний план з попереднім і підсумковим вимірами і контрольною групою. Експеримент Р. Соломона для чотирьох груп, план з контрольною групою без претесту, перехресний квазіекспериментальний план, експериментальний план з претесту і пост

тестом. План з тимчасовою серією та контрольною групою.

Література: [Баз.: 1-9, 17, 22, 23, 31. Доп.: 1-4, 6-14]

Тема 18. Обробка даних психологічних досліджень

Сутність інтерпретації результатів експериментального дослідження психіки. Різноманітні підходи до інтерпретації результатів дослідження. Форми представлення результатів дослідження. Узагальнення експериментальних даних.

Технологія SPSS. Введення даних щодо необхідних параметрів змінних. Анкетування в SPSS. Присвоєння значень, визначення типу шкал, редагування властивостей змінних. Формування матриць SPSS та злиття з іншими матрицями даних. Аналіз значних обсягів даних.

Дескриптивний частотний аналіз, основні статистичні показники: середнє, мода, медіана, стандартне відхилення. Створення своєї класифікації. Проведення контент аналізу.

SPSS. Завдання графічного виведення гістограм із зазначенням рівня нормального розподілу, Кореляційний аналіз, кореляція Спірмена. Дисперсійний аналіз (однофакторний та багатофакторний). Регресійний аналіз. Встановлення необхідних показників: нелінійна регресія.

Література: [Баз.: 1-9, 17-20, 22, 23, 31. Доп.: 1-4, 6-14]

Контрольна робота за модулем 1

Екзамен

7. Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назви змістових модулів і тем	Очна (денна) форма				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			Поточний контроль
лекції		семінари (практичні) заняття	самостійна робота		
МОДУЛЬ 1 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ					
Змістовий модуль 1. Експериментування як контрольований вплив: теорія, практика, досвід					
Тема 1. Експеримент: від практик контрольованого впливу до наукового дискурсу та кваліфікаційної роботи студента	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2. Світ експериментування з явищами психіки, його особливості в умовах війни	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 3. Розподіл ролей, функцій, відповідальності у технології проведення експерименту	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання, СПП
Тема 4. Проблема, тема, дослідницькі питання та поняттєві засоби в експериментальному дослідженні	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Змістовий модуль 2. Конструювання експерименту за стандартами наукового методу					
Тема 5. Цільова перспектива у конструюванні ознак явища психіки в експерименті	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 6. Методологічне забезпечення експерименту	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Поняттєві засоби конкретно-наукової методології в експерименті	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання, СПП
Тема 8. Емпіричне пізнання в умовах експерименту	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні

					завдання
Тема 9. Теоретичне пізнання в умовах експерименту	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 10. Модель як метод описування систем в експерименті	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 11. Системний підхід в експерименті	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання, СПП
Змістовий модуль 3 Конкретно-наукові поняттєві засоби технології експериментування					
Тема 12. Змінні в експерименті та способи їх контролю	10	2	4	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 13. Діагностична процедура як реконструкція концепту до операцій	10	2	4	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 14. Концепти та вимірювання	10	2	4	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання, СПП
Тема 15. Проектування вибірки	10	2	4	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 16. Схема експерименту	10	2	4	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 17. Типи квазіекспериментальних та експериментальних планів	10	2	4	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 18. Обробка даних психологічних досліджень	10	2	4	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання, СПП
Підсумкова модульна робота 1	2	-	-	-	2
Разом за модулем 1					
ВСЬОГО	180	36	52	92	

Назви змістових модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		лекції	семінари (практичні) заняття	самостійна робота	Поточний контроль
МОДУЛЬ 1 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ					
Змістовий модуль 1. Експериментування як контрольований вплив: теорія, практика, досвід					
Тема 1. Експеримент: від практик контрольованого впливу до наукового дискурсу та кваліфікаційної роботи студента	10	2	2	6	індивідуальні завдання
Тема 2. Світ експериментування з явищами психіки, його особливості в умовах війни	10	2	2	6	індивідуальні завдання
Тема 3. Розподіл ролей, функцій, відповідальності у технології проведення експерименту	10	2	-	8	індивідуальні завдання
Тема 4. Проблема, тема, дослідницькі питання та поняттєві засоби в експериментальному дослідженні	10	2	2	6	індивідуальні завдання
Змістовий модуль 2. Конструювання експерименту за стандартами наукового методу					
Тема 5. Цільова перспектива у конструюванні ознак явища психіки в експерименті	10	2	-	8	індивідуальні завдання
Тема 6. Методологічне забезпечення експерименту	10	2	-	8	індивідуальні завдання
Тема 7. Поняттєві засоби конкретно-наукової методології в експерименті	10	2	-	8	індивідуальні завдання
Тема 8. Емпіричне пізнання в умовах експерименту	10	2	-	8	індивідуальні завдання
Тема 9. Теоретичне пізнання в умовах експерименту	10	2	-	10	індивідуальні завдання

Тема 10. Модель як метод описування систем в експерименті	10	2	2	6	індивідуальні завдання
Тема 11. Системний підхід в експерименті	10	2	2	6	індивідуальні завдання
Змістовий модуль 3 Конкретно-наукові поняттєві засоби технології експериментування					
Тема 12. Змінні в експерименті та способи їх контролю	10	-	-	10	індивідуальні завдання
Тема 13. Діагностична процедура як реконструкція концепту до операцій	10	-	-	10	індивідуальні завдання
Тема 14. Концепти та вимірювання	10	-	-	10	індивідуальні завдання
Тема 15. Проектування вибірки	10	-	-	10	індивідуальні завдання
Тема 16. Схема експерименту	10	-	-	10	індивідуальні завдання
Тема 17. Типи квазіекспериментальних експериментальних планів	10	-	-	10	індивідуальні завдання
Тема 18. Обробка даних психологічних досліджень	10	-	-	10	індивідуальні завдання
Підсумкова модульна робота 1	2	-	-	-	індивідуальні завдання
Разом за модулем 1					
ВСЬОГО	180	16	4	160	

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Екстремальна та кризова психологія».

10. Орієнтовна тематики індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, дайджесту, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у програмі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань (самостійної роботи) здобувачів викладені у методичних вказівках для самостійного вивчення дисципліни «Експериментальна психологія».

1. Розкрийте чим визначено вибір наукової проблеми в соціально-психологічному дослідженні. Покажіть схемою.
2. Поясніть які проблеми вважаються ненауковими. Покажіть схемою.
3. Розкрийте те, як ідея стає дослідницьким питанням. Покажіть схемою
4. Розкрийте відмінності проблематизації та тематизації. Покажіть схемою
5. Розкрийте твердження про те, що «Підхід, методологічна установка, картина світу дослідника – кореляти тематичного поняття»
6. Розкрийте інституційний та «етнологічний» зміст наукової теми. Покажіть схемою.
7. Розкрийте роль повсякденних понять у мові психології. Покажіть за допомогою схеми чим повсякденне поняття вирізняється від поняття у психології?
8. За допомогою мови в експериментальній психології «розуміють» явище, або його ідентифікують, вирізняють, розпізнають. Покажіть за допомогою схеми як поняття «ідентифікувати», «вирізняти», «розпізнавати» допомагають зрозуміти досліднику явище і перейти від чогось невизначеного до визначеного у психіці чи соціальному житті.
9. Експеримент починається з простого найменування, як у повсякденній мові, що описує і пояснює світ людської взаємодії. Скільки разів найменують в експерименті та роблять описи і для чого найменують? Доведіть власною схемою, спирайтесь на раніш отриману схему «опис – узагальнення -... - управління».
10. Поняття «сенс» в експерименті використовують разом із поняттям «зрозуміти» Світ постає перед нами, як світ певного сенсу, смислів або правил, норм, законів світу, які треба зрозуміти. За допомогою схеми поясніть зв'язок поняття «сенс» із поняттями: «що відбувається», «хто є хто», «що є що», «закони світу», «схеми поведінки», «мотиви поведінки», «діяльність», «судження про щось».
11. Розкрийте за допомогою схеми, чому зрозуміти соціальну дію, розумову дію, або самосуб'єктну дію - значить зрозуміти їх мотиви і сенс, або мотиваційно-сміслові утворення іншої людини.
12. Найбільшою мірою піддається розумінню цілераціональна дія, яка зорієнтована лише на засоби, що уявляються адекватними у досягненні однозначно поставленої мети. Що це за дія? Як вона зветься? За допомогою схеми покажіть, що ви знаєте про її структуру.
13. З огляду на відповідь у попередньому питанні, які змінні частіше використовуються у психологічних дослідженнях.
14. Схематизуйте судження «Змінні як засіб упорядкування та класифікації». Для цього подумайте що саме упорядковується і залежно від чого і що класифікується?

15. У якій спосіб змінні пов'язані з одиницею дослідження, зокрема із гіпотезою, з іншими одиницями? Покажіть за допомогою схеми.
16. Змінна має бінарну форму. За допомогою схеми розкрийте це твердження.
17. Чи є концептуальні змінні в психологічному дослідженні, що не мають градацій? Які? Складіть їх перелік та опис.
18. Покажіть можливі схеми зображення дихотомії. Наведіть приклад використання дихотомічного аналізу. Для цього виберіть цікаву вам тему, в ній найменуйте змінну і покажіть її дихотомічне ділення.
19. Генералізація дозволяє досліднику працювати не з одиничними фактами, а з ідеальними класами подій, їх типами. Покажіть це за допомогою схеми.
20. Покажіть схемою як виглядає поняття «континуум», «світовий простір». Яку можливість дає поняття «континуум», «просторово-часовий континуум» досліднику. Наведіть приклад концептуальної змінних і такого простору.
21. Для дослідника «континуум» - це система координат додати ... ?
22. Концептуальні змінні є саме змінними, отже, задають певний діапазон значень для класифікації одиниць дослідження. Наведіть приклад діапазону значень заданих концептуальними та операціональним змінними у вашій перспективній темі дослідження?
23. Висуніть два припущення про можливі коваріації змінних і покажіть їх на схемі.
24. Покажіть у системі координат про що може свідчити коваріація та її унормування у коефіцієнті кореляції
25. Покажіть на схемі додатну та від'ємну коваріації.
26. Покажіть на схемі твердження про те, що «кореляція не означає причинно-наслідкового зв'язку»
27. На основі яких критеріїв розмежовуються явні та латентні змінні. Покажіть схемою.
28. У яких випадках доводиться здійснювати редукцію «конструкту» до операційного визначення. Покажіть схемою.
29. Наведіть приклад того, що повна редукція конструктів, які не спостерігаються, до тих, що спостерігаються, — неможлива.
30. Наведіть приклад того, що змінні стають явними лише під час операціональної інтерпретації.
31. Наведіть приклад того, що досліднику необхідно майстерно оперувати зовнішніми вимірами з метою викликати назовні дух дійсності. Іноді цей дух називають «конструктом».
32. Наведіть приклад того, що процедура конструювання «конструкту» не є довільною, а підпорядкована завданню раціонального оформлення типу.
33. Розкрийте, які семантичні спотворення відтворюються в ході проведення опитування.
34. Розкрийте, як співвідносяться когнітивна, експресивна та комунікативна функції під час переходу у дослідженні від концептуальних визначень до операціональних визначень..

35. Розкрийте, чим відрізняються концептуальні визначення від операціональних.
36. Розкрийте, з яких елементів складається операціональне визначення.
37. Розкрийте що таке методичний комплекс у проекті дослідження.

Комплексні завдання

38. Знайдіть в авторефераті **обґрунтування теми та зміст** дослідження.

1) Необхідно виокремити проблему, тему, дослідницькі питання. За назвою теми дослідження та її обґрунтуванням скласти для себе картину явища, яке досліджується. Порівняти обсяг та зміст обґрунтування теми, зроблений в авторефераті, із ознаками явища, які відомі Вам з власного досвіду, вивчених навчальних дисциплін, художньої літератури, обговорень в Інтернеті, інших джерел. В чому є відмінності щодо актуальності теми у теорії та для практики? Зробити висновок, як цього вимагають стандарти наукового методу, у зв'язку із виявленими **фактами**, тема актуальна чи є підстави вважати її не актуальною, зокрема:

1) Віднайти емпіричні події, ситуації, обставини, факти, які спростовують те, що обґрунтовується в темі автореферату.

2) Оформити їх у вигляді власної позиції щодо досліджуваного явища у відповіді.

39. Знайдіть в авторефераті **методи дослідження**. Порівняйте характеристику форм теоретичного пізнання, зроблену в авторефераті, із схемою «Теоретичне пізнання», які вивчались Вами. В чому є відмінності? Зробіть висновки та оформіть їх у вигляді таблиці 1:

Таблиця 1

Тема: « ... »

Методи дослідження		
Відмінності	в авторефераті	у схемі
1. ...	1. ...	1. ...
2. ...	2. ...	2. ...
3.....	3.....	3.....
1. Чому використано той або інший метод (форма)?		
2. Обґрунтуйте Ваші думки щодо необхідності та достатності використаних автором методів		

Будьте готовими у відповіді на це питання викладачу обґрунтувати власні думки спираючись на текст автореферату.

Примітка: кожному здобувачу надається окремий неповторюваний зміст автореферату.

40. Знайдіть в авторефераті **методи дослідження**. Порівняйте характеристику методів емпіричного пізнання, зроблену в авторефераті, із схемою «Емпіричне пізнання», які вивчались Вами. В чому є відмінності? Зробіть висновки та оформіть їх у вигляді таблиці 2:

Таблиця 2

Тема: « ...»

Методи дослідження		
Відмінності	в авторефераті	у схемі
1. ...	1. ...	1. ...
2. ...	2. ...	2. ...
3.....	3.....	3.....
1. Чому використано той або інший метод (форма)?		
2. Обґрунтуйте Ваші думки щодо необхідності та достатності використаних автором методів		

Будьте готовими у відповіді на це питання викладачу обґрунтувати власні думки спираючись на текст автореферату.

41. Знайдіть в авторефераті **методи дослідження**. Порівняйте характеристику форм і методів дослідження, зроблену в авторефераті, із схемами «Теоретичне пізнання» та «Емпіричне пізнання», які вивчалися Вами. В чому є відмінності? Зробіть висновки та оформіть їх у вигляді таблиці 2:

Таблиця 2

Тема: « ...»

Методи дослідження		
Відмінності	в авторефераті	у схемах
1. ...	1. ...	1. ...
2. ...	2. ...	2. ...
3.....	3.....	3.....
	4	4
1. Чому використано той або інший метод (форма)?		
2. Обґрунтуйте Ваші думки щодо необхідності та достатності використаних автором методів		

Будьте готовими у відповіді на це питання викладачу обґрунтувати власні думки спираючись на текст автореферату.

42. Візьміть частку тексту з теоретичної частини автореферату. Доведіть, що взяті Вами судження відбуваються за логікою схеми «**Цільова перспектива дослідження**». Висновки оформіть у вигляді таблиці 3.

Таблиця 3

Тема: « ... »

Логіка схеми «Цільова перспектива дослідження»	Судження з автореферату
Опис	
Узагальнення	
Пояснення	
Прогнозування	
Управління	

43. Візьміть **завдання** дослідження з автореферату. Перевірте, якою мірою вони збігаються з **висновком** у дослідженні кількісно та якісно, за змістом. Доведіть, що судження у завданнях, взяті Вами, відбуваються за логікою схеми «Цільова перспектива дослідження». Висновки оформіть у вигляді таблиці 3.

Таблиця 3

Тема: « ... »

Логіка схеми «Цільова перспектива дослідження»	Судження з автореферату
Опис	
Узагальнення	
Пояснення	
Прогнозування	
Управління	

44. Виберіть за текстом автореферату наявні у дослідженні **змінні**. Запишіть їх у таблицю 1. Дайте відповідь на питання таблиці.

Таблиця 1

Тема: «... »

Питання	Змінні	
	Концептуальні	Операційні
	1. ...	1. ...
2. ...	2. ...	
3.....	3.....	
Що саме упорядковується змінними і залежно від чого? Що класифікується?		
Які змінні мають бінарну форму?		
Які концептуальні змінні у дослідженні не мають градацій?		
Виберіть змінну і покажіть її		

(дескриптивне, експресивне та комунікативне відношення)? Висновки оформіть у вигляді таблиці 3.

Таблиця 3

Тема: «...» (написати)

Явище та його аспекти	Ознаки	
	теоретична модель	емпірична модель
1. Зміст		
2. Вияв		
3. Усвідомлення		

48. Дайте характеристику теоретичної моделі та вимірювання за перебігом подій у практичній ситуації 1. Розкрийте цільову перспективу дослідження ситуації, зокрема: наявні системні описи, узагальнення, пояснення, прогнозування, управління. Сформулюйте власні верифіковані твердження як висновок.
49. Розкрийте компоненти експертного дослідження: ситуацію, процес (методику, техніку, процедуру, результат) (за практичною ситуацією 2). Дайте характеристику теоретичної моделі особистості за перебігом подій у практичній ситуації 2. Розкрийте цільову перспективу дослідження ситуації, зокрема: наявні системні описи, узагальнення, пояснення, прогнозування, управління. Сформулюйте власні верифіковані твердження як висновок.
50. Дайте характеристику теоретичної моделі за перебігом подій у практичній ситуації 3. Розкрийте цільову перспективу дослідження ситуації, зокрема: наявні системні описи, узагальнення, пояснення, прогнозування, управління. Сформулюйте власні верифіковані твердження як висновок. Розкрийте структуру теоретичного та емпіричного пізнання в експертизі (практична ситуація 3).
51. Визначте групи респондентів, до яких звертається інтерв'юер в ході експертного дослідження (за практичною ситуацією 4). Розкрийте форми теоретичного пізнання, факти, проблему в експертизі (за практичною ситуацією 4). Дайте характеристику теоретичної моделі за перебігом подій у практичній ситуації. Розкрийте цільову перспективу дослідження: системні описи, узагальнення, пояснення, прогнозування, управління. Сформулюйте власні верифіковані твердження як висновок.
52. Дайте характеристику теоретичної моделі за перебігом подій у практичній ситуації 5. Розкрийте цільову перспективу дослідження: системні описи, узагальнення, пояснення, прогнозування, управління. Розкрийте емпіричні методи психологічного дослідження (практична ситуація 5). Сформулюйте власні верифіковані твердження як висновок експерта.
53. Дайте характеристику емпіричної моделі та тому, як оцінюється достовірність у зсуві значень за перебігом подій у практичній ситуації 4.

Розкрийте цільову перспективу дослідження у ситуації 4: опис, узагальнення, пояснення, прогнозування, управління. Сформулюйте власні верифіковані твердження як висновок експерта.

54. Розкрийте одиниці методу експерименту в психологічній експертизі (за практичною ситуацією 5). Дайте характеристику методу спостереження та його модифікації за практичною ситуацією 5. Поясніть проблему факту за практичною ситуацією 5 та необхідну організацію контролю змінних.
55. Дайте характеристику емпіричної моделі, тому, як виявляють відмінності у рівні прояву ознаки за перебігом подій у практичній ситуації 5. Розкрийте цільову перспективу дослідження у ситуації 5. Сформулюйте власні верифіковані твердження як висновок експерта.
56. Дайте характеристику методу опитування (анкетування, бесіди) в експертизі (за практичною ситуацією 1). Дайте характеристику емпіричної моделі та кількісному аналізу за перебігом подій у практичній ситуації 1. Розкрийте цільову перспективу дослідження у ситуації 1: описи, узагальнення, пояснення, прогнозування, управління. Сформулюйте власні верифіковані твердження.

Завдання повторного аналізу даних у дослідженні з використанням технології SPSS

57. 1) Проведіть повторний аналіз даних у дослідженні з використанням технології SPSS та встановіть їх значення щодо:

- а) діаграм
- б) статистик
- в) частот
- г) описової статистики
- д) таблиць зв'язків між змінними та критеріїв
- е) кореляцій між показниками
- ж) середніх значень, їх порівнянь
- з) непараметричних критеріїв
- ї) однофакторного дисперсійного аналізу
- й) множинного регресійного аналізу
- к) аналізу надійності
- л) факторного аналізу
- м) кластерного аналізу

Варіанти завдань, від 1а) до 1м), визначаються відповідно до останньої цифри залікової книжки здобувачаю

- 2) Проаналізуйте розбіжності в отриманих даних (власних та у дослідженні), поясніть їх причини.

- 3) У випадку, коли розбіжностей немає, робиться висновок щодо ідеального планування і проведення експерименту.
- 4) Отримані результати подайте у власній відповіді.

У випадку, коли в тексті експериментальної частини дослідження, чи у додатках, бракує початкових даних, проведіть лише можливу, на Вашу думку, обробку та інтерпретацію даних і подання результатів.

Персональний варіант виконання завдання, від 1а) до 1м), визначається за останньою цифрою номера залікової книжки від 1 до 10 відповідно

11. Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах:** навчанні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються **такі методи навчання і викладання:**

– методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття);

– методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний; традиційний;

– методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;

– інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; [інтерактивні методи](#); методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;

– науково-дослідна робота;

– самостійна робота.

12. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, іспит, стандартизовані тести, наскрізні та командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень, виконання практичних завдань на психолого-тренувальному комплексі, участь у тактико-спеціальних навчаннях.

13. Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою. Відповідність 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання наведена в таблиці.

Таблиця відповідності 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання

100-бальна шкала	Шкала ЄКТС	4-бальна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно

14. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних завдань на смузї психологічної підготовки та навчально-тренувальному комплексі, проектної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі підсумкової модульної роботи, заліку та іспиту.

15. Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: екзамен

Модуль 1 (розподіл балів)												
Поточний контроль та самостійна робота									Індивідуальні завдання	Підсумкова модульна робота	Екзамен	Сума балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	9	T.T. 1-9	40	100
3	3	3	3	3	3	3	3	3				

Примітка: за виконання творчих робіт з навчальної дисципліни здобувачу можуть

нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів не має перевищувати 20. Максимально можлива сума підсумкової оцінки з дисципліни (з урахуванням додаткових заохочувальних балів) – 100 балів. Види творчих робіт та критерії щодо їх оцінювання наведені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» (розділ «Оцінювання творчих робіт»).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському (практичному) занятті. Він передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському (практичному) занятті у першому модулі дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 3 балів, у другому модулі – від 0 до 5 балів:

3 (5-4) бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію.

2 (3-2) бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, допущені незначні помилки.

1 бал – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання. При виконанні практичних завдань оцінюється вміння правильно підібрати психодіагностичний комплекс, технології психологічної допомоги та вміння їх застосовувати на практиці.

Підсумкова модульна робота є складовою підсумкового контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Модуль 1. Кожен варіант підсумкової модульної роботи 1 складається з десяти тестових завдань та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульної роботи 1.

Підсумкова модульна робота 1 оцінюється в діапазоні від 0 до 24 балів: тестові завдання: вага одного правильно вирішеного тестового завдання становить 1 бал, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх тестових завдань становить 10 балів. Ситуаційне (творче) завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 14 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на

проблемну ситуацію (4 бали), самостійність її вирішення (4 бали) та творчий підхід (6 балів).

Модуль 2. Кожен варіант курсової роботи складається з практичних завдань повторного аналізу. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці у вигляді наведеного власного розв'язання. При цьому оцінювати факти, явища, висловлювати власні судження, самостійно оцінювати явище психіки та факти, виявляючи власну позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні курсової роботи.

Курсова робота оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів: вага одного правильно розв'язаного завдання становить 5 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх завдань становить 15 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (5 бали), самостійність її вирішення (5 бали) та творчий підхід (5 балів).

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання дисципліни. Здійснюється шляхом складання здобувачами за результатами вивчення першого модулю дисципліни – екзамену, за результатами вивчення другого модулю – іспиту.

Кожен варіант підсумкового контролю складається з трьох завдань. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів на підсумковому контролі (оцінюється від 0 до 40 балів):

40 балів – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив поставлених завдань;

39-30 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст поставлених завдань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

29-19 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

18-1 балів – здобувач частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту поставлених завдань.

У разі не згоди із результатом підсумкового контролю або порушенням процедури його проведення здобувач має право на їхнє оскарження. Порядок

такого оскарження викладений у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Оцінювання самостійної роботи. Результати самостійної роботи спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, навчальних практик/практичних занять, контролюється під час модульного та підсумкового контролів. Оцінювання завдань індивідуальної роботи у першому модулі дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 9 балів, у другому модулі – від 0 до 5 балів, і залежать від форми виконання індивідуального завдання, наприклад:

Реферат, доповідь: 3 бали – у роботі здобувачі правильно виокремили основні положення з різних джерел, логічно та структурно об'єднали їх, коротко проаналізували та зробили ґрунтовні узагальнюючі висновки. Дотримано усі вимоги щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що включає вітчизняні та іноземні літературні джерела;

2 бали – у роботі здобувачі в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерела, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Дотримано більшість вимог щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що складається лише з вітчизняних літературних джерел;

1 бал – у роботі здобувачі фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерела, не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Не дотримано вимог щодо структурної побудови роботи. Список використаної літератури оформлений не вірно або відсутній;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недобросовісності.

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації:

5 балів – робота виконана у повному обсязі із чітким дотриманням визначеної структури. Робота містить ґрунтовний аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

4 бали – робота виконана у повному обсязі із дотриманням визначеної структури за виключенням деяких елементів. Робота містить аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

3 бали – робота виконана частково із дотриманням визначеної структури, що містить більшість необхідних елементів. Робота містить поверхневий аналіз, висновки та окремі рекомендації з порушеної проблеми;

2 бали – робота виконана частково. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, окремі висновки. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, висновки зроблені не вірно. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Есе: 3 бали – **здобувач** створює оригінальний за думкою та оформленням письмовий твір відповідно до навчальної ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних психологічних проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів;

2 бали – **здобувач** самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить доречні аргументи; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації;

1 бал – побудований текст характеризується фрагментарністю; сформульована теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладів немає або вони не є доречними;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Групова презентація: 3 бали – усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації чітко визначена і добре розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, організована. Дотримані прийняті норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення. Робота не переобтяжена текстом. Наявні гіперпосилання працюють коректно. Усі учасники групи беруть активну участь у висвітленні презентації;

2 бали – більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, у достатній мірі організована. Дотримані прийняті норми культури презентації. Робота дещо переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття. Наявні гіперпосилання працюють. Переважна більшість учасників групи беруть участь у висвітленні презентації;

1 бал – більшість ідей у презентації виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація має порушену структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури проведення презентації. Окремі учасники групи або лише один з них може пояснити викладені ідеї;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності;

Проектна діяльність: 5 балів – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. Наявний творчий підхід до вирішення проблеми. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтовано використано доцільні методи. Містяться відповідні висновки з якісними і кількісними даними. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач вільно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання;

4 бали – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з незначними помилками;

3 бали – робота виконана. У роботі визначено об'єкт та предмет дослідження, що потребують уточнення. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить ілюстраційний матеріал, дещо перевантажений текстом, доповідач переважно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з помилками.

2 бали – робота виконана частково. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження. Використані методи переважно вжито доцільно. Містяться часткові висновки. Презентація проекту перевантажена текстом, доповідач слабо орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з грубими помилками;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження або вони відсутні. Використані методи недоцільні. Містяться часткові висновки. Презентація проекту відсутня, доповідач не орієнтується у поданому матеріалі;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності.

16. Перелік завдань для підготовки до екзамену

1. Зрозумійте, яке явище психіки досліджує автор за текстом автореферату. Розкрийте, які ознаки відносяться до латентних і явних та визначають межі явища психіки за змістом і обсягом. Які з них віднесено до

особистості, її дій та ситуації, що склалася? Чи є необхідними і достатніми ознаки, щоб розкрити межі явища психіки за їх кількістю та якістю?

Висновки оформіть у вигляді відповіді на питання таблиці 1.

Таблиця 1

Тема в авторефераті: « _____ »
(назва теми, написати)

Питання	Ознаки явища психіки	
	явні	латентні
	1. 2. 3.	1. 2. 3.
1. Визначають межі явища психіки за: змістом обсягом		
2. Відносяться до: особистості діяльності ситуації		
3. Є необхідними і достатніми, щоб розкрити межі явища психіки за: кількістю якістю		

2. Візьміть частку тексту з автореферату. Доведіть, що взяті Вами судження відбуваються за логікою схеми «Цільова перспектива дослідження». Висновки оформіть у вигляді таблиці 2.

Таблиця 32

Тема: « _____ »

Логіка схеми «Цільова перспектива дослідження»	Судження з автореферату
Опис	
Узагальнення	
Пояснення	
Прогнозування	
Управління	

3. Знайдіть в авторефераті **методи дослідження**

Порівняйте характеристику форм і методів дослідження, зроблену в авторефераті, із схемами «Теоретичне пізнання» та «Емпіричне пізнання», які вивчались Вами. В чому є відмінності? Зробіть висновки та оформіть їх у вигляді таблиці 3:

Таблиця 3

Тема: « _____ »

Методи дослідження		
Відмінності	в авторефераті	у схемах
1. ...	1. ...	1. ...
2. ...	2. ...	2. ...
3.	3.	3.
	4.	4.

1. Чому використано той або інший метод (форма)?
2. Обґрунтуйте Ваші думки щодо необхідності та достатності використаних автором методів

Будьте готовими у відповіді на це питання викладачу обґрунтувати власні думки спираючись на текст автореферату.

4. Виконайте наступні дії, необхідні для обробки даних експериментального дослідження.

5. Визначте за текстом автореферату незалежну та залежну змінні. Занесіть їх назви у таблицю 1.

Таблиця 1

	Назва
1. Тема дослідження	
2. Незалежна	
3. Залежна	

6. Визначте, в яких шкалах виміряні змінні. Занесіть назви шкал для вимірювання у таблицю 2.

Таблиця 2

	Назва шкали
1. Незалежна	
2. Залежна	

7. Визначте, який статистичний критерій із можливих застосував автор. Занесіть назву вибраного автором критерію у таблицю 3. До якої групи критеріїв він відноситься? Поясніть викладачу, спираючись на що, робиться перший крок у виборі групи необхідних критеріїв.

Таблиця 3

	Назва використаного критерію	Група критеріїв
1.		
2.		

8. Визначте за текстом автореферату експериментальний план дослідження.

1. Скільки груп залучив автор для проведення експерименту? Відповідь оформіть у вигляді таблиці 4.

Таблиця 4

	Кількість груп	Використаний критерій
1.		
2.		

Який характер цих груп? Відповідь оформіть у вигляді таблиці 5.

Таблиця 5

	Характер груп	Використаний критерій
1.	Співвіднесені (залежні)	
2.	Неспіввіднесені (незалежні)	

Який план дослідження використано в авторефераті. Виберіть із можливих типів плану, що наведені у таблиці 8. Власну відповідь запишіть у таблицю 8

Таблиця 8

	Тип плану	Формула	План дослідження в авторефераті
1.	Міжгруповий план 2-х рандомізованих груп	R X O1 R O2	
2.	Міжгруповий для 2-х корельованих груп	MV X O1 MV O2	
3.	Міжгруповий для більше 2-х рандомізованих груп	R X1 O1 R X2 O2 R X3 O3	
4.	Для 2-х груп з попереднім підсумковим тестуванням та	R O1 X O2 R O3 O4	
5.	План Соломона (для 4-х груп)	R O1 X O2 R O3 O4 R X O3 R O6 O7	

У таблиці 8 використано наступні позначення: R – рандомізація
X – експериментальне випробування (вплив незалежної змінної)
O1 – тестування першої групи (вимірювання показників залежної змінної)
O2 – тестування контрольної групи

Покажіть на схемі проведення експерименту місце позначень (R X O1 O2), які використані для експерименту в авторефераті

9. Визначте за даними автореферату умови застосування обраного критерію. Відповідь оформіть у вигляді таблиці 6.

Таблиця 6

	Умови застосування обраного критерію в авторефераті	Назва критерію та його групи
1.	Залежна змінна виміряна в шкалі найменувань чи у порядковій шкалі	
2.	Є підстави вважати, що розподіл значень фактору в популяції не відповідає нормальному закону	

3.	Незначна кількість досліджуваних в експериментальній вибірці	
4.	Залежна змінна виміряна в шкалі інтервалів чи шкалі відношень	
5.	Розподіл значень фактору в популяції відповідає нормальному закону, зокрема, це можна перевірити за допомогою критерію Колмогорова - Смірнова	
6.	Кількість досліджуваних в експериментальній вибірці є достатньо великою	

10. Сформулюйте статистичні гіпотези відповідно до теми автореферату: Відповідь оформіть у вигляді таблиці 7.

Таблиця 7

	Гіпотеза	Сформульована гіпотеза
1.	Нульова гіпотеза (H_0): між двома емпіричними розподілами даних немає розбіжностей, вони збігаються.	
2.	Альтернативна гіпотеза (H_1): між двома емпіричними розподілами даних є розбіжності.	

Перелік тестових завдань для підготовки до екзамену (Додаток 1)

18. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних завдань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Беззастережне дотримання під час занять правил безпеки, вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм та протиепідемічних заходів.

3. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

4. Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання з дисципліни, набутих у неформальній та/або інформальній освіті.

5. Здобувачі освіти мають право на оскарження результатів

підсумкового контролю з дисципліни або процедури його проведення.

6. Здобувачі освіти мають право на самостійний вибір форм і проблематики індивідуальних завдань.

7. При виконанні індивідуальної роботи здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувачі несуть персональну відповідальність згідно із законодавством України та нормативними документа НУЦЗ України.

9. Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565.

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» підготовки здобувача на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Базова література

1. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія: Курс лекцій / О. І. Бондарчук. – К.: МАУП, 2003.– 120 с.
2. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник / В. В. Горбунова. – К.: «ВД «Професіонал», 2007. – 208 с.
3. Галян О. І. Експериментальна психологія / О. І. Галян – К.: «Академвидав», 2012. – 400 с.
4. Грибенюк Г. С. Експериментальна психологія: курс лекцій / Г. С. Грибенюк. – Черкаси, 2017. – 261 с.
5. Грибенюк Г. С. Психологія діяльності в особливих умовах : навч.посіб. / [М.В. Фомич, С.І. Головченко, Г.С. Грибенюк, О.М. Дячкова та ін.] ; за заг. ред. проф. М.А. Кришталя. – Черкаси: видавець Третяков О.М., 2021. – 120 с.
6. Грибенюк Г.С. Методичні вказівки з організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» / Г.С. Грибенюк. – Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2024. – 32 с.
7. Грибенюк Г.С. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Експериментальна психологія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, заочної форми навчання, 3 курс / Г.С. Грибенюк. –

- Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2024. – 12 с.
8. Грибенюк Г.С. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Експериментальна психологія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, заочної форми навчання, 4 курс / Г.С. Грибенюк. – Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2024. – 23 с.
 9. Грибенюк Г. С. Психолого-педагогічне забезпечення дисципліни (практикум) навчально-методичний посібник/ Г. С. Грибенюк. – ЧПБ НУЦЗ України, 2017. – 58 с.
 10. Грибенюк Г. С. Психологічна підготовка: курс лекцій / Г. С. Грибенюк. – Черкаси: ЧПБ НУЦЗ України 2015. – 200 с.
 11. Грибенюк Г. С. Особистість курсанта: методики визначення мотиваційної готовності: навчально-методичний посібник / Г. С. Грибенюк. – ЧПБ НУЦЗ України, 2015. –102 с.
 12. Жарких Ю. С., Лисоченко С. В., Сусь Б. Б., Третяк О. В..Комп'ютерні технології в освіті : навч. посібн. / Ю. С. Жарких, С. В. Лисоченко, Б. Б. Сусь, О. В. Третяк. – К.: Видавничо поліграфічний центр "Київський університет", 2012. – 239 с.
 13. Климчук В. О. Математичні методи у психології. Навчальний посібник для студентів психологічних спеціальностей / В. О. Климчук. – К.: Освіта України. – 2009. – 288 с.
 14. Кліменко І.В. Психологічні засади професійної підготовки поліцейських :монографія. Харків : Фоліо, 2018. 424 с.
 15. Ковальчук З. Я. Історія психології: курс лекцій. Частина 2: для студентів спеціальностей «Психологія», «Практична психологія» / З. Я. Ковальчук. – Львів: ЛьвДУВС, 2013. – 344 с.
 16. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів / А. Є. Конверський. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 536 с.
 17. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій / О. В. Кустовська. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
 18. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія Підручник / С. Д. Максименко, Е. Л. Носенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
 19. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус) / С. Д. Максименко, Е. Л. Носенко. – К. : МАУП, 2002. – 128 с.
 20. Москалець В. П. Психологія особистості: навчальний посібник. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 262 с.
 21. Наказ МОЗ України 23.02.2016 № 121 Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. посттравматичний стресовий розлад.
 22. Наугольник Л. Б. Психологія стресу: підручник / Л. Б. Наугольник. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. – 324 с

23. Постанова Кабінету Міністрів України № 1338 від 28.11.2022 р. «Деякі питання надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни і членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1338-2022-%D0%BF#Text>
24. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення: 18.05. 2024).
25. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 1 грудня 2022 р. № № 2811-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20/conv#Text> (дата звернення: 16.06. 2024).
26. Про академічну доброчесність : Закон України від 8 січня 2024 р. № 103920. URL : <https://www.rada.gov.ua/news/razom/250463.html> (дата звернення: 16. 06. 2024).
27. Руденко В. М. Математична статистика. Навч. посіб. / В. М. Руденко. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 304 с.
28. Романенко О. В. Експериментальна психологія/ О. В. Романенко. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 146 с.
29. Синопис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків / перекл. з англійської; упор. та наук. ред. Леся Підлісецька. (Серія «Психологія. Психіатрія. Психотерапія»). – Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014. – 112 с.
30. Телейко А. Б. Математико-статистичні методи в соціології та психології : Навч. посіб. / А. Б. Телейко. – К. : МАУП, 2007. – 424 с.
31. Фетісов В. С. Комп'ютерні технології в тестуванні: навч.-метод. посіб. / В. С. Фетісов – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 140 с.

Допоміжна:

1. Боснюк В. Ф. Математичні методи в психології / В. Ф. Боснюк. – Х., 2016. – 56 с.
2. Грибенюк І. Г., Темченко Ю. Г., Грибенюк Г. С. Прогноз на успішність діяльності в екстремальних умовах / І. Г. Грибенюк., Ю. Г. Темченко, Г. С. Грибенюк // Вісник Національного університету оборони України. – 2021. – №1 (59). – С. 42 -50.
3. Грибенюк Г. С. Самосуб'єктне регулювання та змінні його дослідження у рятувальників / Г. С. Грибенюк // Вісник Національного університету оборони України. – 2020. – №2 (53). – С. 44 -49.

4. Грибенюк Г. С. Психологічна класифікація спеціальностей оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України / Г. С. Грибенюк // Вісник Національного університету оборони України. – 2019. – №2 (40). – С. 46 -53.
5. Mayrhofer Roland, Kuhbandner Christof, Lindne , Corinna The Practice of Experimental Psychology: An Inevitably Postmodern Endeavor / Roland Mayrhofer, Christof Kuhbandner, Corinna Lindne. – Режим доступу: [https://
https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.612805/full](https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.612805/full)

Інформаційні ресурси

1. Жарких Ю. С. Комп'ютерні технології в освіті: навч. посібн. / Ю. С. Жарких, С. В. – К.: "Київський університет", 2012. – 239 с. – Режим доступу: <http://iht.univ.kiev.ua/books-ih/comp-tech-osvita.pdf>
2. Інститут психології імені Г.С. Костюка Національної Академії педагогічних наук України – Режим доступу: <http://psychology-naes-ua.institute/info/264/>
3. Види програм для аналізу даних анкети – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=SfmpTQ_5YaI
4. Oxford Department of Experimental Psychology – Режим доступу: <https://www.psy.ox.ac.uk/>
5. Scientific American – Режим доступу: <https://www.scientificamerican.com/>
6. Frontiers Psychology – Режим доступу: [https://translate.google.com/?hl=uk&sl=en&tl=uk&text=The%20aim%20of%](https://translate.google.com/?hl=uk&sl=en&tl=uk&text=The%20aim%20of%20)

Розробник:
професор кафедри психології
діяльності в особливих умовах
доктор психологічних наук, професор

Геннадій ГРИБЕНЮК

